

Орест Толочко,

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри іноземних мов факультету міжнародних відносин
ДВНЗ «Львівський національний університет імені Івана Франка»

<http://orcid.org/0000-0003-4349-5392>

м. Львів, Україна

Функційний вимір інверсивних моделей в англо-українських коререферентних парах як елемент ідіостилю

Functional dimension of inverted models in English-Ukrainian co-referential pairs as the idiostyle element

***Анотація.** У статті розглянуто функційні параметри стилістично маркованих інверсивних моделей в англо-українських коререферентних парах художнього тексту Г. Гріна. Грем Грін – один з яскравих представників англійської літератури ХХ століття. Іронія, сарказм, глузливе ставлення до людей та середовища їх проживання, ставлення під сумнів усталених понять та цінностей притаманні творам письменника. У процесі дослідження застосовано низку лінгвістичних методів та підходів для встановлення ізоморфних та аломорфних чинників зіставлюваних мов, зокрема різна частотність та дистрибутивна здатність в англійській та українській мовах. У статті застосовано іманентно-трансцендентний аналіз як засіб дослідження смислів у міжмовних коререферентних парах. Визначено поняття міжмовної коререферентності. Обґрунтовано доцільність розгляду інверсивних моделей у дискурсивних фрагментах (макроконтекстах) з урахуванням різнорівневих чинників експресивності інверсивних моделей, проаналізовано потенціал збереження виразності англійських фрагментів у цільовому тексті. Становлячи ізоморфну категорію у системі англійської та української мов, інверсія наділена значно меншою виразністю в українській мові, що уповні розкривається лише у контекстах з різнорівневою організацією. В англійському тексті стилістичний потенціал інверсії використано для: 1) емпізи інверсивно зміщених семантично та концептуально значущих компонентів висловлювання; 2) характеристик та оцінки персонажів та середовища, з особливим наголошенням одиниць з темпоральною та локативною семантикою; 3) зміщення обставинних елементів у «незвичну» синтаксичну позицію як засіб творення виразності дискурсивного фрагмента; 4) актуалізація художньої деталі; 5) використання інверсії як елемента іншої риторичної фігури (зокрема, метонімії) у процесі творення художньої образності.*

***Ключові слова:** інверсія, експресивність, англо-українське зіставлення, коререферентна пара, функційний вимір, ідіостиль, художній текст.*

Summary. The article elucidates inverted models' functional dimension in the English-Ukrainian co-referential pairs of the G. Greene's belles-lettres text. Graham Greene is known to be one of the famous English writers of the twentieth century. Irony, sarcasm and ludicrous attitude towards people and environment, with defiance to traditional concepts and values. In elucidating the selected material, a set of linguistic methods and approaches have been applied aiming at defining isomorphic and allomorphic factors of the inverted models' functioning in the contrasted languages. The inversion frequency in text and distributional capacity of this category in English and Ukrainian constitute the key divergent features. The definition of a co-referential pair notion, and the significance of the immanent and transcendental research approach as well the relevance of the inverted discourse fragments analysis has been stated. The multilevel of the inverted contexts stylistic potential consideration contributes to its preservation in the target text. In the English text stylistic inversion is used to: 1) to emphasize the stressed semantically and conceptually significant units; 2) characterizing and assessing of personages with special attention to the units of temporal and locative semantics; 3) adverbial units shifting to the "unusual" sentence position to achieve the discourse fragment expressiveness; 4) artistic detail actualization; 5) use of inversion as an element of the other rhetoric figure (metonymy, in particular) for the artistic imagery development.

Key words: inversion, expressiveness, English-Ukrainian contrast, co-referential pair, functional dimension, individual style, belles-lettres text.

Вступ. Для повноти розкриття особливостей ідіостилію письменника важливо дослідити не лише його оригінальну спадщину, а й її іншомовну рецепцію. У такий спосіб збагачується спадок цільової культури та генерується взаємовплив різних мовних та концептуальних картин світу. Саме тому **актуальність** такої розвідки є цілком очевидною.

У найширшій лінгвістичній інтерпретації *стиль* визначаємо як «парадигмальну ознаку мовленнєвої системи», а також як організацію та усвідомлений вибір засобів вираження, способів та принципів їх інтерпретації у мовленні. Що стосується терміна «*індивідуальний стиль*», розуміємо його як прояв істотних ознак таланту у конкретному художньому творі; документалізацію своєрідності світосприйняття певного письменника [14, с. 303]. Кожен письменник використовує елементи та риси індивідуально-авторської парадигми, які можуть не бути ключовими в художній системі іншого письменника [13]. Зіставляючи кореферентні фрагменти англійських та українських текстів, що мають відношення еквівалентності, необхідно враховувати ізоморфні та аломорфні риси зіставляваних мов. Слід урахувати той факт, що емотивна виразність цих фрагментів уповні виявляється лише у поєднанні з іншими інгерентно- та адгерентно експресивними одиницями макроконтексту, а також цілого тексту [7]. При цьому під поняттям «*кореферентність*» розуміємо

сміслові зв'язки, а також ототожнення різних позначень одного референта [15, с. 309].

Мета статті – з'ясувати ступінь стилістичної спорідненості в англо-українських кореферентних парах художнього тексту, враховуючи при цьому ізоморфні та аломорфні параметри вживання інверсії у текстових фрагментах неблизькоспоріднених мов; простежити функційну парадигму інверсивних макроречень в ідіостилі прози Г. Гріна.

Матеріалом дослідження слугують англійський та український тексти роману Г. Гріна «Комедіанти». У літературу Г. Грін увійшов цілком зрілим письменником з власним світоглядом [2, с. 240]. Твори Г. Гріна відзначаються серйозністю аналітичного проникнення у сутність людини і суспільства, тонким розумінням внутрішнього світу персонажів, людей суперечливих, непересічних, занепокоєних. Саме тому творчість письменника можна оцінити як явище непросте, в якому «багато метань, навіть художніх зривів». Письменник постійно змінювався, залишаючись сталим в основі свого світогляду [8].

Методологічні аспекти дослідження. К. Джеймс, розглядаючи лінгвістичні аспекти *контрастивного* аналізу, виділив мікротамакролінгвістичний рівні. Перший пов'язує із зіставленням засобів вираження категорії певного рівня, а другий передбачає зіставлення такої категорії у межах широкого ситуаційного контексту, загалом розкриваючи її інформативну та комунікативну функції [12, с. 12]. У дослідженні також застосований *контекстуальний* аналіз для дослідження функціонування фрагментів тексту у їх взаємозв'язках, дистрибутивний аналіз (врахування позиції мовної одиниці шляхом вивчення її «оточення»); елементи концептуального аналізу спрямовані на розкриття змісту (у нашому випадку інверсивно наголошених елементів) [6]. Аналіз літературного твору – це логічна процедура, суть якої полягає у розчленуванні цілісного літературного твору на компоненти, елементи з метою осягнення, характеристики своєрідності цього твору [14, с. 37]. Безумовно, йдеться про риси індивідуального стилю письменника та особливості використання риторичних фігур. У зіставленні різномовних текстових фрагментів як елементів кореферентних пар важливим є застосування *іманентно-трансцедентного підходу*, що зосереджений на семантиці слова чи словосполучення, не торкаючись плану вираження останніх. Охоплюючи слова та словосполучення різних типів, ключова увага зосереджується на семантичній площині, не торкаючись плану вираження останніх так, що контекстуальне зіткнення відмінних за значенням одиниць або їхніх окремих лексико-семантичних чи фразеосемантичних варіантів породжує нові смисли.

Такий контекстуальний семантичний контраст може охоплювати дві або більше одиниць [10]. Л.І. Шевченко стверджує, що функційно-текстовий рівень визначає не лише системні параметри вербалізованої комунікації, а й дозволяє заглибитися у смислові виміри мовних одиниць, що виявляються у мовленні, проаналізувати «прироцнення смислу», «конотативний надлишок, модельований синтагматично і виявлений як функціонально-смислова закономірність чи спорадична множинність» [9, с. 29]. Стверджується, що у сучасній лінгвістиці текст і дискурс постають у вигляді важливих чинників міжособистісного людського спілкування. Дискурс варто розглядати як «живе» спілкування особистостей у межах конкретного контексту і ситуації спілкування із застосуванням лінгвальних і нелінгвальних засобів. Текст – це «ядерний, центральний складник дискурсу, його змістовий згусток», це зосереджена інформація, пов'язана з лінгвальними чинниками комунікації [1, с. 66].

Виклад основного матеріалу. Інверсивне наголошення певного елемента у канві дискурсивного фрагмента не лише підкреслює його семантичну й концептуальну значущість, а й у певних випадках надає іронічного колориту зображуваній ситуації: *I had to fight my way to reach him, and once my hand had encountered a stuff of inhuman stump, like a piece of hard rubber. I forced it on one side, and felt revolted by myself, as though I were rejecting misery. The thought even came to me. What would the fathers of the Visitation have said to me? So deeply embedded are the disciplines and myths of childhood. It took me five minutes to get Mr. Smith clear, and he had lost his shoe-laces* [19, p. 156]. Приреченість та безглуздість ситуації, у якій опинився герой твору в охопленій конфліктами та протиріччями країні Гаїті, викликали у нього іронічне ставлення до оточення, а також несприйняття того, що вважалося традиційним та загальноприйнятим. В інверсивному реченні *So deeply embedded are the disciplines and myths of childhood* рематично наголошено суб'єктну фразу *the disciplines and myths of childhood*; тематичний компонент *so deeply embedded*, що складається з дієприкметника *embedded*, модифікованого прислівниками *so deeply* у підсилювальній функції, доповнює змістову канву поданого фрагмента. Лексеми *disciplines (rules of conduct)* [17, p. 519] та *myths (purely fictitious narratives embodying some popular idea concerning some natural or historical phenomena)* [17, p. 1306] у фразі *the disciplines and myths of childhood*, де саме адгерентно експресивна лексема *childhood (the time from birth to puberty (also fig.))* [17, p. 301] визначає оцінну конотацію наголошених елементів, надаючи іронічності звучання та певним чином нівелюючи їхнє значення. Попередні наведені речення становлять своєрідну пресупозицію. Останнє

речення наведеного уривку *It took me five minutes to get Mr. Smith clear, and he had lost his shoe-laces* за своїм інформаційно-змістовим наповненням не пов'язане із попереднім, однак у наведеному контексті це висловлювання наділене виразно пейоративним колоритом, що й визначає сприйняття вказаної частини тексту. Український елемент кореферентної пари: *Мені довелося продиратись силою, і раптом мій кулак наштовхнувся на щось туже й неживе. Я одкинув його і відчув бридоту до самого себе за те, що зневажив людське страждання. У мене навіть манула думка: а що сказали б на це святі отці з колежу Пречистої Діви? Он як глибоко сидять заобони, що ними напихають нас у дитинстві. Минуло хвилин п'ять, доки я визволив містера Сміта, але шнурки його пропали* [18, с. 148] на інформаційно-комунікативному рівні відображає англomовний фрагмент, оскільки передає його ключові акценти: містить пресупозиційні висловлювання із риторичним запитанням: *а що сказали б на це святі отці з колежу Пречистої Діви?* Відповідник наступного англійського інверсивного речення має аналогічну структуру з наголошеною лексемою *заобони* «помилкові погляди на щось, які стали звичними у житті певних верств народу» [16, т. 3, с. 25] – контекстуального відповідника словосполучення *the disciplines and myths*, формуючи в українському варіанті фразу із дієсловом *сидять*, і входять у головне речення складнопідрядної означальної конструкції. Підрядна її частинна *що ними напихають нас у дитинстві* підсилює емотивну виразність також через вживання адгерентно *напихають* (*напихати*, також образно) – «наповнювати, набивати що-небудь» [16, т. 5, с. 144].

Іронія, навіть певний саркастичний тон у зображенні персонажів, є однією з характерних рис ідіостилю Г. Гріна: *Around the corner of the corner of the great cockpit came seesawing one other human being. The justice of the peace was not after all the sole inhabitant of the city. It already had its beggar too. He must have been sleeping in the sun, until he was woken by our voices* [19, р. 165]. У першому з наведених речень інверсивно наголошено (у функції реми) суб'єктне словосполучення *one other human being*, у якому означальні елементи *one other* (числівник та займенник), які надають фразі певний відтінок пейоративності. Зневажливе ставлення персонажа до мирового судді, ототожнюючи останнього з жебраком, знецінює зображувану дійсність, формуючи її емотивну тональність. Український текст *3-за рогу велетенської арени для півнячих боїв виринула ще одна постать. Виявляється, мировий суддя був тут не єдиним обивателем. Місто встигло вже розжитися на свого жебрака. Він, очевиднож, спав десь на сонці і прокинувся од наших голосів* [18, с. 157] повною мірою

відображає англійський фрагмент. У тексті збережено синтаксичний еквівалент англійського інверсивного речення із рематично наголошеною суб'єктною фразою *ще одна постать*. Глузливий тон українського відповідника твориться контекстуально еквівалентними адгерентно експресивними засобами лексичного рівня, такими, що вносять певний відтінок іронічності, навіть пейоративності – (*єдиний*) *обиватель* «людина, позбавлена широких суспільних поглядів» [16, т. 5, с. 499] та *жебрак* «дуже бідна людина» [16, т. 2, с. 512]. Експресивного колориту поданому уривкові надають й інші стилістично марковані одиниці, зокрема, метафоризовані словосполучення *місто встигло вже розжитися на свого жебрака* та *вирунула (ще одна) постать* (з інгерентно експресивним дієсловом *вирунула* (*вирунути* – «раптово, несподівано з'явитися») [16, т. 1, с. 469].

Опис середовища подій із детальною вказівкою темпоральних та локативних параметрів слугує вагомим чинником формування змістової канви: *The hour was past midnight; we drove some ten killometres and when we left the car on the road behind Kenscoff we could hear the drums beating very gently like a labouring pulse. It was as though the hot night lay there out of breath. Ahead was a thatched hut open to the winds, a flicker of candles, a splash of white* [19, p. 178]. Через подання доволі детального опису подій, місцевості із зазначенням часу доби твориться своєрідна пресупозиція, що доповнює загальну атмосферу зображеного у творі фрагмента дійсності. Останнє наведене речення позначає ключовий елемент середовища – житло – *a thatched hut* із метафоризованим словосполученням *open to the winds*. Останнє речення англійського тексту – складносурядне за своєю структурою; перша частина – просте інверсивне висловлювання, друга – однорідні номінативні речення, що доповнюють попереднє – *a flicker of candles, a splash of white*, надаючи додаткового емотивного колориту художнього дискурсу. Іронічне ставлення вбачається до жалюгідних умов, у яких жили люди, а також, імовірно, й до самих людей. Зокрема, це ілюструє словосполучення *a thatched hut* із дієприкметниковою конструкцією *open to the winds*. Метафоризовані фрази із порівняльною семантикою *it was as though the hot night lay there out of breath, the drums beating very gently like a labouring pulse*, а також адгерентно експресивні номінативні конструкції *a flicker of candles, a splash of white* доповнюють цілісну картину. Український компонент кореферентної пари: *Було вже за північ. Ми проїхали кілометрів двадцять і, висівши з машини за Кенскоффом, почули дріб барабанів, глухий, як згасаючий пульс. Ніби душина ніч, що залягла там, ледве переводила подих. Попереду бовваніла самотна хижа під соломою. У дверях мерехтіли свічки і щось біліло* [18, с. 168] за своїм змістом

та комунікативно-стилістичним наповненням відповідає англійському, оскільки містить ключові комунікативно-сміслові елементи, зокрема, пресупозиційну частину – текстовий фрагмент із вказівкою темпорально-локативних характеристик та цільовий відповідник з інверсією суб'єктної фрази *самітна хижа під соломою*. Попередні стилістично марковані речення (як і в англійському варіанті) містять порівняльні конструкції *дріб барабанів, глухий, як згасаючий пульс* та окреме висловлювання порівняльної семантики з підрядним реченням у своєму складі *ніби душа ніч, що залягла там, ледве переводила подих*. Значна роль у творенні виразності дискурсу належить і лексичному рівню, зокрема, у словосполученні *бовваніла самітна хижа* вжито адгерентно експресивну лексему *бовваніла* (від *бовваніти* – «виднітися, показуватися здаля (про те, що здійснюється над чимось)») [16, т. 1, с. 206] та фраза *самітна хижа*, яку складають інгерентно експресивні компоненти *самітна* (від *самітний* (поет.) «розташований окремо, ізольовано» [16, т. 9, с. 27] та *хижа* (розм.) «невелика, убога хата» [16, т. 11, с. 52].

Позиційне виділення (часткова інверсія) обставини часу надає стилістичної маркованості реченню, робить його комунікативно значущим елементом у структурі англійського тексту. Обставина часу може набувати виразності шляхом зміщення у «незвичну» позицію у структурі висловлювання, зокрема прислівник *never* розташовано у кінці речення: *The church condemns violence, but it condemns indifference more harshly. Violence can be the expression of love, indifference never* [19, р. 283]. У наведеному уривку емпатичне виділення обставини часу здійснено через її зміщення у кінець речення. Варто зазначити, що інверсія у поданій частині дискурсу є *вторинною*, а *первинною* є еліптична конструкція. Це значною мірою визначає виразність частини англійського тексту. Емфаза іменника *indifference*, що передує прислівнику *never*, підсилює виділені іменники, що протиставляються. Український варіант *Церква проти насильства, та байдужість вона осуджує ще дужче. На насильство може штовхнути кохання, а байдужість ніколи* [18, с. 266] загалом адекватно відображає емотивний колорит англійського тексту. У його структурі опущено комунікативно та стилістично наголошену обставину часу, однак дещо іншою є синтаксична структура речень. У першому з них протиставлення понять «*насильство*» та «*байдужість*» певною мірою пом'якшується, оскільки його виражено за допомогою єднального сполучника *та* у значенні протиставлення. Експресивності другому реченню (як і всій наведеній частині дискурсу) надає зворотний порядок слів із інверсивно виділеними іменниками *насильство* та *байдужість* у функції додатків.

Інверсивно наголошену обставину часу *never* передано семантично адгерентно експресивною фразою *цього годі й чекати*, таким чином надаючи певний відтінок мелодійності та виразності українському фрагменту. Це все ж вносить певний елемент суб'єктивності у сприйняття читачем. Предикативне слово *годі* також є інгерентно експресивним, оскільки належить до розмовного реєстру [16, т. 2, с. 303].

Окрім позначення локативної та темпоральної семантики у певних контекстах, інверсивно зміщені обставинні елементи слугують вагомим чинником опису ситуації через його ставлення до описаної події (байдужості та навіть зневаги до свого померлого колеги, про це свідчать наступні (недоречні у зображуваній ситуації) висловлювання текстового фрагменту), становлять *характеріологічну* художню деталь [4], таким чином набуваючи додаткової прагматичної маркованості: *At the end of the small column two men carried a stretcher. On it lay Joseph. His eyes were open but he couldn't see the foreign country into which they were carrying him. One of the men asked, "Do you know him"? "Yes", I said. "He used to make good rum punches"* [19, р. 280]. У наведених частині англійського тексту, що складається з декількох простих речень, важливу роль відіграє темо-рематичне членування. У першому з них обставина місця *at the end of the small column* є інверсивно виділеною у функції теми, а група присудка становить рему, у структурі якої додаток *a stretcher* є вагомим (у смисловому аспекті) елементом. У наступному реченні зміщений у початкову позицію займенниковий дублет цієї лексеми *it* в адвербіальній фразі вживається у функції теми; інверсивно наголошена група підмета функціонує як рема. Вказаний тип інверсії є стилістично маркованим, оскільки тематичні та рематичні компоненти мають певні властивості суб'єкта [11]. Український текст *Позаду йшли двоє з ношами. На них лежав Жозеф. Очі його широко розплющені, та він уже не бачив країни, в яку його несли. Один з носіїв спитав мене: – Ви знаєте його? – Так. Він готував чудовий ромовий пунш* [18, с. 263], загалом еквівалентний англійському у семантичному та синтаксичному аспектах (тобто таким, що належним чином передає його комунікативні та смислові особливості). Усе ж експресивний потенціал інверсії значно менший в українській мові, зважаючи на дивергентні ознаки розвитку цієї граматично-стилістичної категорії [5, с. 309]. З.Г. Коцюба дотримується думки, що саме контраст «займає домінуючі позиції» у встановленні мовної свідомості і підсвідомості носіїв мови. Тому принцип *опозиційності* широко застосовується у дослідженні бінарних опозицій, їх базових системних елементів. Такі опозиційні елементи формують «межі поля смислів культури» [3, с. 56].

Для творення особливої картини світу задля здійснення емоційного впливу на реципієнтів Г. Грін майстерно використовує різноманітні риторичні фігури, зокрема метонімію: *First out of the car came the heavy rubber-soled shoes, a pair of socks stripped in scarlet and black like a school-tie worn in the wrong place, then fold after fold of blue-black shirt, and last the head and shoulders wrapped in a scarf, the Remington-white face and the provocative brown eyes* [19, p. 221]. Сарказм, знецінення та, власне, нівелювання не лише особистості, а й особи персонажа відбувається через фокусування уваги на предметах одягу, відзначаючи їхні кольори, форму (*shoes, socks, shirt, tie*), доповнені порівнянням *like a school-tie worn in the wrong place*; лише побіжно вказуються частини тіла (*shoulders, head, face, eyes*). Іменник *face* вжито із означенням *Remington-white*, що створює враження неприродності, а отже, й непривабливості. Стосовно лексеми *eyes* вжито означення *provocative (stimulating or irritating)* [17, p. 1609], що може свідчити про лицемірність та підступність особи. В українському відповіднику *З машини висунулись спочатку величезні черевики на грубій гумовій подошві, шкарпетки в чорно-червону смужку, потім рясні оборки чорної спідниці і, нарешті, голова й плечі, закутані шаллю, та густо напудрений вид з кокетним поглядом карих очей* [18, с 207] повною мірою відображає комунікативно-смыслову структуру англійського дискурсу, загалом належно зберігаючи стильові параметри. Ключовим у творенні виразності українського тексту є наявність у його канві метонімічної конструкції як засобу зображення та характеристики персонажа, а також інші інгерентні та адгерентні стилістично марковані словосполучення *густо напудрений вид з кокетним поглядом карих очей*, у якому лексема *вид (обличчя)* [16, т. 1, с. 381] та вислів *кокетливий погляд*, у якому прикметник *кокетливий* («*схильний подобатися, гарний, привабливий*») [16, т. 4, с. 214] органічно доповнюють іронічний колорит поданого уривку.

Висновки. Грем Грін – один з яскравих представників англійської літератури ХХ століття, якому притаманний особливий почерк творення художньої дійсності. Іронія, сарказм, глузливе ставлення до людей та середовища їх проживання, ставлення під сумнів установлених понять та цінностей притаманні творам письменника. Для дослідження вибрано англо-українські кореферентні фрагменти твору письменника, оскільки зіставлення оригінальних та цільових текстів класичних літературних творів становить вагомий матеріал для дослідження зіставляваних мов, розкриття потенціалу кожної з них для кращого порозуміння між їхніми носіями. Це передбачає

застосування низки методів та прийомів, уточнення деяких понять. Зокрема, застосовано іманентно-трансцедентний аналіз як засіб дослідження смислів у міжмовних кореферентних парах. Інверсія як риторична фігура посідає чільне місце в ідіостилі письменника. Виконуючи цілу низку функцій в англійському тексті, інверсія наділена значним експресивним потенціалом. Становлячи ізоморфну категорію у системі англійської та української мов, інверсія наділена значно меншою виразністю в українській мові, що уповні розкривається лише у контекстах з різнорівневою організацією. В англійському тексті стилістичний потенціал інверсії використано для: 1) емпізи інверсивно зміщених семантично та концептуально значущих компонентів висловлювання; 2) характеристики та оцінки персонажів та середовища, з особливим наголошенням одиниць з темпоральною та локативною семантикою; 3) зміщення обставинних елементів у «незвичну» синтаксичну позицію як засіб творення виразності дискурсивного фрагмента; 4) актуалізація художньої деталі; 5) використання інверсії як елемента іншої риторичної фігури (зокрема, метонімії) у процесі творення художньої образності. Ураховання аломорфних параметрів англійської та української мов у процесі дослідження кореферентних пар, а також використання додаткових засобів виразності (наявних, зокрема, в українській мові) сприятиме повнішому розкриттю поетики стилю письменника. Дослідження функційної парадигми інверсії та інших риторичних фігур в ідіостилі англійських та американських письменників становлять **перспективні напрями подальших досліджень.**

ЛІТЕРАТУРА

1. Бацевич Ф., Кочан І. Лінгвістика тексту : підручник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2016. 316 с.
2. Бредбері М. Британськмі роман нового часу / Переклад з англ. В. Дмитрука. Київ : Ксенія Сладкевич, 2011. 480 с.
3. Коцюба З.Г. Опозиційне структурування дійсності як основа побудови концептуальних взаємозв'язків у паремійних фондах мов. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 9. Сучасні тенденції розвитку мов.* Вип. 3. Київ : Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2009. С. 209–213.
4. Кухаренко В.А. Інтерпретація тексту : навчальний посібник. Вінниця : НОВА КНИГА, 2004. 272 с.
5. Порівняльні дослідження з граматики англійської, російської та української мов / відп. ред. Ю.О. Жлуктенко. Київ : Наукова думка, 1981. 354 с.
6. Сухорольська С.М., Федоренко О.І. Методи лінгвістичних досліджень. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. 344 с.
7. Толочко О.Я. Інверсія як риторична фігура: семантичний механізм та експресивний потенціал (на матеріалі англійської та української мов) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02. 15. Київ, 2021. 20 с.

8. Шахова К.О. Грем Грін. Антиколоністські романи. Література Англії ХХ століття : навчальний посібник / К.О. Шахова, Н.О. Жлуктенко та ін. ; за ред. К.О. Шахової. Київ : Либідь, 1993. С. 175–204.
9. Шевченко Л.І. інтерпретаційні методології в теоретичній лінгвістиці: вимір перспективи. Горизонтами модерної лінгвістики / Уклад. Д.В. Дергач, Д.Ю. Сизонов. Київ : ВЦ «Київський університет», 2014. С. 24–40.
10. Chernysh T.O., Yermolenko S.S. More on Jan Twardowski's word-play: an immanent-transcendent approach. *Мовознавство*. № 3, 2020. С. 38–48.
11. Chung C. Mixed Functional properties in English Stylistic Inversion. *Proceedings of the 8th International HPSG Conference, Norwegian University of Science and Technology (3–5 August 2001)* / ed. by F. van Eynde, L. Hellan, D. Beermann. CSLI Publications, 2002. URL: <http://csli-publications.stanford.edu>.
12. James C. Contrastive Analysis. London & New York : Longman, 1990. 209 p.
13. Leech G., Short M. Style in Fiction. A Linguistic Introduction to English Fictional Prose. Second edition. London & New York : Longman, Pearson, 2007. 404 p.

ЛЕКСИКОГРАФІЧНІ ДЖЕРЕЛА:

14. Літературознавчий словник-довідник / за ред. Р.Т. Гром'яка, Ю.І. Коваліва, В.І. Теремка. Київ : ВЦ «Академія», 2007. 752 с.
15. Селіванова О.О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2011. 844 с.
16. Словник української мови: В 11 т. / редкол.: І.К. Білодід (голова) та ін. Київ : Наук. думка, 1970–1980. Т. 1–11.
17. The Shorter Oxford English Dictionary on Historical Principles / rev. and ed. C.T. Onions. New York : Oxford University Press, 1975. V. 1–2.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ:

18. Грін Г. Комедіанти / пер. з англ. П. Шарандака. Київ : Рад. письменник, 1969. 269 с.
19. Greene G. The Comedians. London, New York : Penguin Books, 1966. 287 p.